

משיבה הגמרא, אָמַר לִיה רבא, הטעם ברישא הוא, לְפִי שְׂאִין אָדָם
מוֹחֵל עַל רֵאשֵׁי הָאֲבָרִים שלו, ולא גמר בדעתו לפוטרו, אלא מתוך
צער או כעסו אמר כך.
שואלת הגמרא, אָמַר לִיה רב אסי בר חמא, אם הטעם הוא משום
שאינו מוחל על ראשי אבריו, קשה, וְכִי אָדָם מוֹחֵל עַל צַעְרוֹ
שמחמת כאב, ומצינו שמועיל על מנת לפטור, דְּתֵינָא, אם אמר
לחברו, הֲבֵנִי אוּ פָּצְעֵנִי, עַל מְנַת לְפָטוֹר, פָּטוֹר. ובמה שונה צערו
מראשי אבריו. אִיתְתִּיק – השתתק רבא, ולא ידע מה לענות על
הקושיא, אלא אָמַר לוֹ, מִדִּי שְׂמִיעִי לָךְ בְּהָא – האם שמעת ביאור
כלשהו במשנה. משיבה הגמרא, אָמַר לִיה רב אסי בר חמא לרבא,
הָבִי וְ- כְּרִן אָמַר רב שִׁשְׁתִּי, שאינו יכול למוחל על קטיעת ראשי
אבריו, מִשּׁוּם הַפָּנִים הַנִּגְרָם לְמַשְׁפָּחָה מחמת קטיעה זו, שיש
במשפחתם בעל מום.
ומביאה הגמרא מחלוקת בטעם הדין: אִיתְמַר, רַבִּי אוֹשְׁעִיא אָמַר,
שהטעם הוא מִשּׁוּם פָּנִים מְשֻׁפָּחָה. וְרַבָּא אָמַר, שהטעם הוא מִשּׁוּם
שְׂאִין אָדָם מוֹחֵל עַל רֵאשֵׁי אֲבָרִים שְׂלוֹ. רַבִּי יוֹחֲנָן אָמַר, אם אומר
בפירוש על מנת לפטור, פטור, משום שאדם מוחל אף על ראשי
אבריו, אלא שבמשנה מדובר שלא שאמר בפירוש על מנת
לפטור, אלא אמר לו סמא עיני, ושאלו אם על מנת לפטור, והשיב
הן, ובזה חלוק נזקי גופו מנזקי ממונו, שִׁישׁ הֵן שְׂהוּא כְּלָאוּ – פעמים
כשעונה 'הן' כוונתו 'לא', כגון שאומר הכני ופצעני, וכל שכן
כשאומר חבול בראשי אברי, ושאלו אם על מנת לפטור, ואמר
כ'ן, אם אמר זאת בלשון תמידה, כוונתו שלא יפטר, וחיוב, ואם
אמר בניחותא, פטור אף בצער הגוף, וְיֵשׁ לָאוּ שְׂהוּא בְּהֵן – ופעמים
כשעונה 'לא' כוונתו 'כן', כגון שאומר קרע כסותי ושבור כדי,
ושאלו אם על מנת לפטור, ואמר 'לא', אם אמר זאת בלשון
תמידה, פטור, ואם אמר בניחותא, חייב אף בנזקי ממונו.
הגמרא מביאה ברייתא כרבי יוחנן: תֵּינָא נָפִי הָבִי – שנינו כך גם
בברייתא, אמר לחברו הֲבֵנִי אוּ פָּצְעֵנִי, ושאלו אם על מנת לְפָטוֹר,
ואָמַר לוֹ הֵן, הֲרִי יֵשׁ הֵן שְׂהוּא כְּלָאוּ – הרי זו עניית כן שנחשבת
כלא, משום שכונתו לתמוה. אבל אם אמר לחברו קִרַּע אֶת
כְּסוּתִי, ושאלו אם על מנת לְפָטוֹר וְאָמַר לוֹ לָאוּ, הֲרִי לָאוּ שְׂהוּא
בְּהֵן – הרי זו עניית לא שנחשבת ככן, משום שכונתו לתמוה.
שנינו במשנתנו, שִׁבְר אֶת כְּרִיעַ אֶת כְּסוּתִי חֵיִב. כשלא אמר
על מנת לפטור. הגמרא מקשה על כך מברייתא: וְיִמְיָנִי – ואקשה
סתירה מברייתא, כתוב בפרשת השומרים (שמות כב ט), 'כִּי יִתֵּן
אִישׁ אֶל עַצְמוֹ חֲמֹר וגו' לְשֹׁמֵר', וגו', מדייקת הברייתא, שדווקא
כשנתן לו לְשֹׁמֵר, חֵיִב, וְלֹא כשנתן לו לְאֲבִד, וכן דווקא כשנתן לו
לְשֹׁמֵר, וְלֹא כשנתן לו לְקָרְעַי, שבאופנים אלו פטור. וכן דווקא
כשנתן לו לְשֹׁמֵר, וְלֹא כשנתן לו לְחַלֵּק לְעֵנִיִּים, שכשנתן כדי
לחלק לעניים, אינו שייך למפקיד. ולא כמבואר במשנה שכשנתן
לו חפץ על מנת לשברו, חייב בשעשה כך.
מתרצת הגמרא, אָמַר רַב הוּנָא, לֹא קָשְׁיָא, הָא – המשנה, מדובר
דְּאִתִּי לְיָדִיה – כשכא החפץ לידו לשמרו, ואחר כך קרעו, ולכן אף
שאמר לו קודם השמירה לקרעו, אם לא אמר על מנת לפטור,
חייב, הָא – הברייתא, מדובר דְּלֹא אִתִּי לְיָדִיה – שקרעו קודם
שהגיע לידו לשמרו.
שואלת הגמרא, אָמַר לִיה רַבָּה לרב הונא, הרי מהכתוב לְשֹׁמֵר,
שמדייקים שבאופן אחר פטור, דְּאִתִּי לְיָדִיה מְשַׁמַּע – משמע שכבר
הגיע לידו לשם שמירה, ובזה מבואר שכשאמר לקרעו, פטור.
מתרצת הגמרא, אֵלֵא אָמַר רַבָּה, הָא וְהָא – בין במשנה ובין
בברייתא, מדובר דְּאִתִּא לְיָדִיה – שהגיע לידו קודם שקרעו, וְלֹא
קָשְׁיָא, הָא – במשנה, מדובר דְּאִתִּא לְיָדִיה וְ- שהגיע לידו בְּתוֹרַת
שְׂמִירָה – שישמור, ואחר כך אמר לו שיכול לקרעו, ואם לא אמר
על מנת לפטור, חייב, הָא – בברייתא, מדובר דְּאִתִּא לְיָדִיה וְ-
שהגיע לידו בְּתוֹרַת קִרְיָעָה, שכשנתנו אמר לו שאם רוצה ישמור
ואם רוצה יקרע.

הִנֵּה אֲנִי שֹׁלֵחַ מִלֵּךְ לְפָנֶיךָ לְשֹׁמֵר בְּדָךְ וגו', שרק מלאך ישמור
בדרך ויביאם לארץ, ולא הוא ילך עמם. ומכאן למדו, שבצעירותו
אדם נחשב כגדול, וראוי לדבר מעולה יותר, ובזנותו נחשב
כקטן, וראוי לדבר פחות מעולה.
שאלה נוספת: אָמַר לִיה רַבָּה לְרַבָּה בַּר מְרִי, מָנָא הָא מִלֵּתָא דְּאָמְרִי
אִנְשֵׁי – מהיכן נלמד מה שאנשים אומרים, בְּתַר מְרִי יִכְפֵּי צִיבִי
מִשָּׁךְ – אחר בעל נכסים נמשך שומן, כלומר, התחבר לעשיר
והתעסק בסחורות, ותשתכר בכך.
אָמַר לִיה רַבָּה בַּר מְרִי, לומדים זאת מִדְּבָרֵיב (בראשית יג ה), 'וְיָגֵם
לְלוֹט הַחֵלֶץ אֶת אַבְרָם, הִנֵּה צֹאן וְכֶקֶר וְאֶחָלָיִם', הוסיף הכתוב
תיבות 'הַחֵלֶץ אֶת אַבְרָם', ללמד שסיבת עושרו היא, משום שהלך
עם אבריהם.
אגב שהתבאר לעיל (צב), שהמבקש רחמים על חברו וצריך
לאותו דבר, נענה תחילה, מביאה הגמרא שאף המוסר דין על
חברו כך: אָמַר רַב הֵנָּה, הַמּוֹסֵר לַהֲקִבָּה דִּין – תביעה שיש לו על
החבר, הוּא נֶעֱשֶׂה תַחֲלִילָה – קודם לחברו. שְׁנָאֵמַר (בראשית טז ה),
'וְתֹאמַר שְׂרִי אֵל אַבְרָם, הֲמָסִי עֲלֶיךָ וגו', יִשְׁפֹּט ה' בֵּינִי וּבֵינֶיךָ',
התביעה שיש לי, אני מטילה עליך, שנתתי לך את שפחתי, וכיון
שהרתה הוקל כבודי בעיניך, ומסרה להקב"ה את תביעתה על
שמוע בזיונה ושותק. וְכֵתִיב לבסוף (שם כג ב), 'וְיָבֹא אַבְרָהָם
לְפָנֶיךָ לִשְׁרָה וּלְכַבְּתָהּ', שנפטרה לפניו וספד לה. וְהָנִי מִלֵּי – דברים
אלו נאמרו, רק באופן דְּאִית לִיה דִּינָא בְּאִרְעָא – שיש לו בית דין
בארץ, שיכול לתובעו בו, ולכן אין צורך שישמור דינו להקב"ה,
אבל אם אין בית דין לתובעו, יכול למסור דינו לשמים.
וכן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אוֹי לוֹ לְצוּקָה לַהֲקִבָּה על חברו, יוֹתֵר מִן
הַנֶּצֶק – זה שצועקים עליו, משום שממהרים להעניש את הצועק
קודם הנצק.
הגמרא מביאה לזה ראייה מברייתא: תֵּינָא נָפִי הָבִי – שנינו כך גם
בברייתא, נאמר לגבי המענה אלמנה ויתום (שמות כב כב – כג),
'אִם עֵדָה תִּשְׁעָה אוֹתוֹ, כִּי אִם יֶצֶק אֱלֹהִי, שְׁמַע אֲשֶׁמַּע צַעְקוֹ',
'וְהָרָה אִפִּי' וגו', מפרשת הברייתא, אֶחָד הַנֶּצֶק – האלמנה או
היתום, וְאֶחָד הַנֶּצֶק – המענה בְּמִשְׁמַע – במשמעות הפסוק
שנענשים, שכתוב 'אתכם' לשון רבים, אֵלֵא שְׁמַמְהֵרִין להעניש
לְצוּקָה יוֹתֵר מִן הַנֶּצֶק, וכמו שמצינו בשרה.
אגב שהביאה הגמרא דברי רבי יצחק, מביאה מאמר נוסף בשמו:
וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְעוֹלָם אֵל תְּהִי קִלְלַת הַדִּיּוֹט קִלְלָה בְּעֵינֶיךָ, לזלזל
בה שלא מתקיים, שְׁרִי אֲבִימֶלֶךְ קִלַּל אֶת שְׁרָה עַל גִּילְתָּה
שאלת אברהם היא, וְנִתְקִיִּים קִלְלָתוֹ בְּיָרְעָה. שְׁנָאֵמַר בדברי
אבימלך לשרה (בראשית כ טז), 'הִנֵּה הוּא לָךְ כְּסוּת עֵינַי', ומפרש
שכך אָמַר לָהּ, הוּאִיל וְכִסְתִּי וְ- הסתרת מִפְנֵי, וְלֹא גִלִּית שְׂהוּא –
אברהם אִישׁוֹ, וְנִרְמָתָ אֵלֵי אֶת הַצֶּעַר הַזֶּה, שעצר ה' בעדי ובעד
רחם כל בני ביתי, לכן יהי רצון שִׁהוּ לָךְ בְּנִי כְּסוּי עֵינַי – עוורים,
וְנִתְקִיִּים בְּיָרְעָה – בבנה יצחק, דְּכֵתִיב (בראשית כז א), 'וַיְהִי כִּי יָקָן
יִצְחָק וְתַכְתִּי עֵינָיו מֵרָחַת', שנתעורר בזנותו.
ומביאה הגמרא מימרא נוספת בענין ההנהגה הראויה לאדם: אָמַר
רַבִּי אֲבָהוּ, לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם מִן הַנִּרְדְּפִין עַל יְדֵי אַחֲרִים, וְלֹא מִן
הַרְדֻּפִּין, והמקור לזה, שְׂאִין לָךְ נִרְדְּפִים בְּעוֹפּוֹת יוֹתֵר מִתּוֹרִים וְכֵּן
יוֹנָה מחמת קטנותו וחולשתו, ודווקא הם שהכְּשִׁיךְ הַתְּבוּהָ
להקריב לִנְפִי הַמּוֹתֵה, אבל שאר העופות, אף הכשרים לאכילה,
אינם קרבים על המזבח.
שנינו במשנתנו, הָאוּמֵר סָמָא אֶת עֵינֵי בִי, קטע את ידי, שבר את
גחלי, חייב, על מנת לפטור, חייב. קרע את כסותי, שבר את כדי,
חייב. על מנת לפטור, פטור. הגמרא מבארת את טעם חילוק
הדינים במשנה: שואלת הגמרא, אָמַר לִיה רַב אַסִּי בַּר הֵמָא לְרַבָּא,
מָנָא שְׂנָא – במה שונה הרישא, שאם אמר לחברו סמא את עיני
וכו', חייב אף כשאמר לו על מנת לפטור, וְמָנָא שְׂנָא – ובמה שונה
הִסְפָּא, שאם אמר לו קרע את כסותי וכו' על מנת לפטור, שפטור.

המשך ביאור למסכת בבא קמא ליום חמישי עמ' א

1 הגמרא מביאה מעשה שדנו על פי הדרשה למעט כשנתן על מנת
2 לחלק לעניים:
3 הֵהוּא אֲרֵנְקָא – ארנק מעות דְּצִדְקָה, דְּאֵתִי [– שהגיע] לְפִימְבִדִיתָא,
4 לחלק את המעות לעניים. אֶפְקֵדָה [– הפקידו] רַב יוֹסֵף שהיה גבאי
5 הצדקה גַּבִי הֵהוּא גִבְרָא – אצל אדם אחד, פָּשַׁע בָּהּ ולא שמרו
6 כראוי, אָתוּ גִבְבֵי גִנְבוּהָ – הגיעו גנבים וגנבוהו. חֵיִיבִיה – חייבו רַב
7 יוֹסֵף לשלם. אָמַר לִיה אֲפִי לרב יוסף, וְהִתְנִיָא, שדווקא כשנתנו לו

8 לְשִׁמּוֹר, וְלֹא כשנתנו לו לְחֵלֶק לְעֲנִיִּים, וכיון שמעות אלו מיועדות
9 לעניים, אין לחייבו כשפשע בהן. אָמַר לִיה רב יוסף, עֲנִי
10 דְּפִימְבִדִיתָא מִיֵּקֶץ קִיץ לָהּ – לעניי פומבדיתא קצוב לכל שבת לפי
11 צרכיהם, ויכולים לתבוע את המגיע להם, וְלְשִׁמּוֹר הוּא – וגם בזה
12 נאמר 'לְשִׁמּוֹר'.

הדרן עלך החובל.

בבא קמא דף צג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) קצה

משנה

1 אין הגולן משיב את הגזילה עצמה אלא אם כן היא עומדת באותו
2 מצב שהיתה בשעת הגזילה. אבל אם השתנתה ממצבה הקודם
3 אינה חוזרת לבעלים אלא נקנית לגולן, ועליו שלם לנגזל את
4 דמיה.

5 א. הַגּוֹלָן עֲצִים וְעֵשָׂאן פְּלִים, צֶמֶר וְעֵשָׂאן בְּגָדִים, אֵינוּ מְשִׁיב אֶת
6 הַכֵּלִים וְהַבְּגָדִים לְפִי שְׁקָנָם בְּשִׁנּוּי, אֲלָא מְשַׁלֵּם אֶת דְּמֵי הָעֲצִים
7 וְהַצֶּמֶר כְּפִי שׁוּיִים בְּשַׁעַת הַגּוֹלָה.

8 ב. גֹּל פֶּרֶה מְעוּפֶרֶת וְיֹלְדָה, רָחֵל מְעֻנָּה צֶמֶר וְגִזְזָה, מְשַׁלֵּם דְּמֵי פֶּרֶה
9 הַעוֹמֶדֶת לִילָד, וְדְמֵי רָחֵל הַעוֹמֶדֶת לִיגֹז, וְהַהֲפָרֶשׁ שֶׁבֶין עֵרֶךְ הַעוֹבֵר
10 לְעֵרֶךְ הַיֹּלֵד, וְכֵן הַהֲפָרֶשׁ שֶׁבֶין הַצֶּמֶר הַמְּחוּבָּר לְבַהֲמָה לְבִין צֶמֶר
11 גִּזְזָה, הוּא שֶׁל הַגּוֹלָן, מִשּׁוּם שְׁקָנָא בְּשִׁנּוּי.

12 ג. גֹּל פֶּרֶה וְנִתְמַכֶּרֶת אֲצִלוֹ וְיֹלְדָה, רָחֵל וְנִמְטָעָה אֲצִלוֹ בְּצֶמֶר וְגִזְזָה,
13 מְשַׁלֵּם פֶּרֶה וְרָחֵל רִיקָנוֹת בְּשַׁעַת הַגּוֹלָה.

14 ד. וְהַכֹּהֵן כָּל הַתּוֹלָנִים מְשַׁלְמִין בְּשַׁעַת הַגּוֹלָה. וּבִגְמָרָא יִבּוּרָא מַה
15 בָּא לְרִבּוֹת כָּלל זֶה.

גמרא

16 מדייקת הגמרא: אֲמַר, מדברי המשנה משמע, שדוקא אם גזל
17 עֲצִים וְעֵשָׂאן פְּלִים, אֵין – הרי הוא קונה אותם בשינוי. אבל אם
18 שִׁיפִין – החליק את העצים בלבד, לא נחשב השיפוי לשינוי, ואינו
19 קונה בכך את העצים. כמו כן משמע, שדוקא אם גזל צֶמֶר וְגִזְזָה וְעֵשָׂאן
20 בְּגָדִים, אֵין – הרי הוא קונה אותם בשינוי. אבל אם לִיבְגֵן וְכִיבְסָא
21 את גזיתו הצמר לא קנאם בשינוי.

22 ולפי זה מקשה הגמרא: וְרַמְיָנָהּ, הלא שינוי בברייתא, גֹּל עֲצִים
23 וְשִׁיפִין, אֲבָנִים וְסִיתָנָהּ, צֶמֶר וְלִיבְגֵן, פְּשָׁתָן וְנִקְהוּ מִן הַנְּעוּרָה
24 הַמְעוּרַבֶּת בּוֹ, הרי הוא קונה אותם בשינוי וּמְשַׁלֵּם אֶת דְּמֵיהֶם כְּפִי
25 שׁוּיִים בְּשַׁעַת הַגּוֹלָה. ומדוע מצריכה משנתנו דוקא שינוי גדול
26 מַעֲצִים לְכֵלִים או מַצְמֵר לְבָגִידִים.

27 מתרצת הגמרא: אֲמַר אֲבִי, לעולם אף לשיטת משנתנו שיפוי
28 העצים וליבון הצמר נחשב שינוי, אלא תָּנָא דִּין קִתְנִי 'עֲצִים
29 וְעֵשָׂאם כֵּלִים צֶמֶר וְעֵשָׂאם בְּגָדִים, כְּדִי לְהַשְׁמִיעֵנוּ דִּין שִׁנּוּי דְּרִבְגֵן
30 דְּהִדְרָא – שאפילו שמן התורה קונה רק שינוי שאינו חוזר
31 לקדמותו, תיקנו חכמים שיקנה אף שינוי החוזר. וְכָל שֶׁכֵּן שִׁנּוּי
32 שאינו חוזר קונה, שכן הוא שינוי מִדְּאוֹרֵייתָא.

33 מפרש אביו את תירוצו: עֲצִים וְעֵשָׂאן פְּלִים הַשְּׁנוּיִים בַּמִּשְׁנָה
34 אֲמֹרִים כְּמִי שְׁגֹל עֲצִים שֶׁהֵם כָּבֵר מְשֻׁפָּן, וְיִמָּא נִינְהוּ נְסִירִים,
35 דְּעִשְׂיִיתִים לְכֵלִים שִׁנּוּי דְּהִדְרָא לְבְּרִייתָא (וְהַחֲזֹר לְבְּרִייתוֹ) הוּא, דְּאִי
36 בְּעֵי מְשַׁלְּף לָהּ – שאם ירצה ישלוף את הנסרים זה מזה ויחזירם
37 לַמַּצְבָּם הַקּוֹדֵם. וְכֵן 'צֶמֶר וְעֵשָׂאן בְּגָדִים' מְדוּבָר כְּגִזְזָל צֶמֶר שֶׁהוּא
38 כָּבֵר מְוִי לַחֲטִיטִים, דְּשִׁנּוּי דְּהִדְרָא לְבְּרִייתָא הוּא, דְּהִרִי אִי בְּעֵי כְּתִי
39 לָהּ – שאם ירצה יפרוס את הבגד ויחזירו לחוטים. וּמַחֲדֻשָׁת
40 הַמִּשְׁנָה, שֶׁאֵף שִׁנּוּי זֶה קוֹנֶה מִדְּרַבְנָן, וְכָל שֶׁכֵּן שִׁנּוּי שֶׁאֵינוֹ חֲזוֹר
41 כְּשִׁפִּי הָעֲצִים וְלִיבּוֹן הַצֶּמֶר שֶׁהוּא קוֹנֶה מִדְּאוֹרֵייתָא. וְאִילוּ תָּנָא
42 בְּרָא (וְהַבְּרִייתָא) נֶקֶט בְּדוּקָא 'גֹּל עֲצִים וְשִׁיפִין אֲבָנִים וְסִיתָנָהּ צֶמֶר
43 וְלִיבְגֵן' מִשּׁוּם שִׁנּוּי דְּאוֹרֵייתָא קִתְנִי, וְשִׁנּוּי דְּרִבְגֵן כְּגֹן עֲצִים
44 מְשֻׁפָּיִם וְעֵשָׂאם כֵּלִים לֹא קִתְנִי בְּבְרִייתָא.

45 מביאה הגמרא תירוץ נוסף על הסתירה האמורה בין המשנה
46 לברייתא: רב אשי אֲמַר, תָּנָא דִּין נִמָּא שִׁנּוּי דְּאוֹרֵייתָא שֶׁאֵינוֹ חֲזוֹר
47 קִתְנִי. וְמַה שֶּׁשִּׁנּוּי בַּמִּשְׁנָה 'עֲצִים וְעֵשָׂאן פְּלִים' מְדוּבָר בְּעֵשָׂאם
48 כֵּלִים מִמִּין בּוֹקָמִי (מִקַּל הַמַּכְתֶּשֶׁת) דְּהִינּוּ 'שִׁיפִין', שֶׁכֵּן דִּי לוֹ
49 בְּשִׁפִּי וְהַחֲלֶקֶת הָעֵץ וְאֵינוֹ צָרִיךְ חִקְקִיהּ, וְשִׁנּוּי זֶה אֵינוֹ חֲזוֹר
50 לְבְּרִייתוֹ. כֵּמוֹ כֵּן 'צֶמֶר וְעֵשָׂאן בְּגָדִים' הַשְּׁנוּי בַּמִּשְׁנָה מְדוּבָר בְּעֵשָׂאם
51 בְּגַד מִמִּין נְמָטִי (לְבַד, צֶמֶר כְּבוּשׁ) שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִיבּוֹן. נִמְצָא
52 דְּהַשְּׁנוּי הָאֶמּוֹר בַּמִּשְׁנָה הִינּוּ שִׁנּוּי דְּלֹא תִדָּה, שֶׁכֵּן שׁוֹב אֵין חֲזוֹר
53 הַלְבַד לְהִיטֵי נִימָ צֶמֶר נְפָרִידִים.

54 מקשה הגמרא על השנוי בברייתא שהובאה לעיל, שהגזול צמר
55 וליבנו קנאו בשינוי: וְלִיבּוֹן הַצֶּמֶר מִי (וּכְיֵן הָיָה שִׁנּוּי, וְרַמְיָנָהּ – והרי
56 נסתר הדבר מדברי המשנה (חולץ קלה)). שראשית הגז היא

ממנות כהונה, וחייב הישראל ליתנה לאחד הכהנים. ושינוי שם,
שאם לא תִּפְסִיק הַיִּשְׂרָאֵל לִיתְנֵה לּוֹ לַכֹּהֵן אֶת הַצֶּמֶר עַד שֶׁצָּבְעוּ,
מעתה הוא פְּטוּר מִנְתִּיתוֹ, מִשּׁוּם שְׁקָנָא בְּשִׁנּוּי. אֲבָל אִם
הַיִּשְׂרָאֵל לִבְנוֹ בְּלִבְד וְלֹא צָבְעוּ, עֵדִיין הוּא חַיִּיב לִיתְנֵה לַכֹּהֵן. הִרִי
לֵנוּ כִּי לִיבּוֹן אֵינוֹ נִחְשָׁב לְשִׁנּוּי, וְאֵין הַיִּשְׂרָאֵל קוֹנֶה מִחֲמַתּוֹ אֶת
הַצֶּמֶר.
מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: אֲמַר אֲבִי, לֹא קִשְׁיָא, הָא בְּרִייתָא הַסּוֹבֶרֶת שְׁלִיבּוֹן
נִחְשָׁב לְשִׁנּוּי שְׁנוּיָה בְּשִׁטַּת רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהָא מִשְׁנָה הַסּוֹבֶרֶת
שְׁלִיבּוֹן אֵינוֹ שִׁנּוּי שְׁנוּיָה בְּשִׁטַּת רַבִּי. דְּתִנְיָא, שִׁיעוֹר הַצֶּמֶר
הַמְּחוּבָּר בַּמִּתְנָת רִאשִׁית הַגִּזְזָה הוּא גִזְזָה חֲמִשׁ רַחֲלוֹת, שֶׁבִּכֵּל אַחַת
מִזֶּה שִׁיעוֹר צֶמֶר שֶׁל מִנֶּה וּפְרִס. וְאִם גִּזְזָה לְצֶמֶר שֶׁל אַחַת מִזֶּה,
וְקוֹדֵם שְׁגַזּוּ אֶת הָאֲחֵרוֹת מִזֶּה וְאֵרְגוּ, אֵין מְצַטְרֵף צֶמֶר זֶה לְצֶמֶר
שֶׁאֵר הָרַחֲלוֹת, שֶׁכֵּן כָּבֵר הַשְּׁתַנָּה שֶׁמֹּו שֶׁל הַצֶּמֶר עַל יְדֵי הַטּוּיָה
וְהָאִרְיָה, וְנִפְקָע מִמֶּנּוּ חִיּוֹב רִאשִׁית הַגִּזְזָה. לְפִיכֵךְ הוּא פְּטוּר אִף
לְאַחַר שִׁיגִזּוּ אֶת כּוֹלָן, שֶׁהִרִי אֵין הַצֶּמֶר מְצַטְרֵף לְשִׁיעוֹר חִיּוֹב שֶׁל
חֲמִשׁ רַחֲלוֹת. וְאִם עֵדִיין לֹא טוּוּאוּ וְאֵרְגוּ אֲלָא לִבְנוֹ בְּלִבְד, רַבִּי
שְׁמַעוֹן אֹמֵר, שֶׁמִּחֲמַת הַלִּיבּוֹן אֵין מְצַטְרֵף הַצֶּמֶר לְשִׁיעוֹר חֲמִשׁ
רַחֲלוֹת. וְחֻקִּים אֹמְרִים, שֶׁעֵדִיין הוּא מְצַטְרֵף. הִרִי שֶׁנַּחֲלָקוּ רַבִּי
שְׁמַעוֹן וְחַכְמַיִם, הָאֵם נִחְשָׁב הַלִּיבּוֹן לְשִׁנּוּי הַמִּפְקִיעַ מִחִיּוֹב רִאשִׁית
הַגִּזְזָה, אוֹ לֹא. נִמְצָא שֶׁהַבְּרִייתָא הַסּוֹבֶרֶת שְׁלִיבּוֹן קוֹנֶה שְׁנוּיָה בְּשִׁטַּת
רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהַמִּשְׁנָה הַסּוֹבֶרֶת שְׁלִיבּוֹן אֵינוֹ קוֹנֶה שְׁנוּיָה בְּשִׁטַּת
חַכְמַיִם.

עוֹד מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: רַבָּא אֲמַר, הָא מִשְׁנָה וְהָא בְּרִייתָא, שְׁתִּיחַ
שְׁנוּיֹת בְּשִׁטַּת רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְלֹא קִשְׁיָא מִזּוּ עַל זֶה, מִשּׁוּם שֶׁשְּׁנֵי מִינֵי
לִיבּוֹן הֵם. הָא מִשְׁנָה מְדַבֵּרֶת בְּלִיבּוֹן דְּנִפְסָיָה נְפִישָׁא (וְהַפְרַדַּת הַצֶּמֶר
וְנִיעוּרָו בִּיד) שֶׁאֵינוֹ נִחְשָׁב שִׁנּוּי, וְהָא בְּרִייתָא מְדַבֵּרֶת בְּלִיבּוֹן
דְּכִרְקִיָּה כְּרוּךְ בַּמֶּסְרֵךְ, שְׁלִשִׁית רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא נִחְשָׁב לְשִׁנּוּי.
עוֹד מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: רַבִּי חִיָּיא בְּרַ אֲבִין אֲמַר, אֵין סְתִירָה בֵּין
הַמִּשְׁנָה לְבְּרִייתָא, שֶׁכֵּן הָא מִשְׁנָה מְדַבֵּרֶת בְּלִיבּוֹן דְּתַנּוּרִיָּה חֲוִירָא –
שֶׁהַלִּבּוֹן אֶת הַצֶּמֶר בְּכִיבוֹס רִגֵּל שֶׁאֵינוֹ נִחְשָׁב לְשִׁנּוּי, וְהָא בְּרִייתָא
מְדַבֵּרֶת בְּלִיבּוֹן דְּכִבְרִיָּה כְּכֹוִי – שֶׁהִנֵּחַ אֶת הַצֶּמֶר בְּסֵל וּמַעֲשִׂים
גִּפְרִית תַּחְתּוּי וְעַל יְדֵי כֵךְ הוּא מְתַלְבֵּן, שְׁדוּקָא לִיבּוֹן כֹּזֶה נִחְשָׁב
לְשִׁנּוּי.

מוסיפה הגמרא להקשות מסתירת דברי רבי שמעון בברייתא
שליבון נחשב לשינוי, לדבריו בברייתא אחרת: והרי שינוי
בברייתא שבסמוך, שלדעת רבי שמעון צבע אינו נחשב שינוי. ואם
כֵּן הַשְּׁתָּא יֵשׁ לְיֹמֵר, אִם צָבַע לְרַבִּי שְׁמַעוֹן לֹא הָיָה שִׁנּוּי, וְכִי יִתְכַּן
לְשִׁיבּוֹן הָיָה שִׁנּוּי. דְּתִנְיָא, גִּזְזָה הַיִּשְׂרָאֵל אֶת הַצֶּמֶר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן
וְצָבְעוּ – צָבַע גִּזְזָה כָּל רַחֲלָא לְאַחַר שְׁגַזּוּהּ קוֹדֵם שְׁגַזּוּ אֶת הָאֲחֵרוֹת,
אוֹ שְׁגַזּוּ רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְיִטְוּאוּ קוֹדֵם שְׁגַזּוּ אֶת הָאֲחֵרוֹת, אוֹ שְׁגַזּוּ
רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְאֵרְגוּ קוֹדֵם שְׁגַזּוּ אֶת הָאֲחֵרוֹת. אֵין מְצַטְרֵף הַצֶּמֶר
לְשִׁיעוֹר חֲמִשׁ רַחֲלוֹת, וּפְטוּר מִרִּאשִׁית הַגִּזְזָה מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁתַנָּה
קוֹדֵשָׁבָא לְכָלל חִיּוֹב. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוֹדָה אֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן,
אִם צָבְעוּ לְצֶמֶר הָרִאשׁוֹן, הִרִי הוּא מְצַטְרֵף לְשִׁיעוֹר הַצֶּמֶר לְהַשְׁלִים
אֶת שִׁיעוּרוֹ. הִרִי לֵנוּ כִּי לְדַעַת רַבִּי שְׁמַעוֹן אֵין הַצָּבַע נִחְשָׁב שִׁנּוּי.
וְכֵל שֶׁכֵּן הַלִּיבּוֹן.

מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: אֲמַר אֲבִי, לֹא קִשְׁיָא, שֶׁכֵּן מַחֲלוּקַת תַּנָּאִים הִיא
בְּשִׁטַּת רַבִּי שְׁמַעוֹן. הָא בְּרִייתָא (רִאשׁוֹנָה) שְׁנוּיָה בְּשִׁטַּת רַבִּי
אֲלִיפָא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהָא בְּרִייתָא (שְׁנִיָּה) שְׁנוּיָה בְּשִׁטַּת רַבִּי שְׁמַעוֹן
בֶּן יְהוֹדָה אֲלִיפָא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.
עוֹד מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: רַבָּא אֲמַר, לְעוֹלָם לֹא פְּלִיגִי רַבִּינָן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי
שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוֹדָה, וְלְדַבְרֵי הַכֵּל סוֹבֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁלִיבּוֹן נִחְשָׁב
לְשִׁנּוּי. וְשִׁנּוּי צָבַע שֶׁהוּא שִׁנּוּי הַחֲזוֹר לְבְּרִייתוֹ, הוּא לֹא וְאִף כְּרַבִּי
לְהַעֲבִירָהּ מִהַצֶּמֶר עַל דְּרִי צָפֹן (וּבּוּרִית, סְבוּן), וְעַל כֵּן סוֹבֵר רַבִּי
שְׁמַעוֹן שֶׁאֵינוֹ שִׁנּוּי. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּלִיבּוֹן שֶׁהוּא שִׁנּוּי שֶׁאֵינוֹ חֲזוֹר.
וְכִי קִתְנִי הָתֵם בַּמִּשְׁנָה בַּחוּלִין שֶׁהוּבָאָה לְעִיל לֹא תִפְסִיק לִיתְנֵה לּוֹ
עַד שֶׁצָּבְעוּ פְּטוּר, וְאִוְקִימָנָא – וְהַעֲמַדְנוּ כְּדִבְרֵי הַכֵּל וְאִף כְּרַבִּי
שְׁמַעוֹן, הַדְּבָרִים אֲמֹרִים כְּצָבַע שֶׁל קָלָא אֵילִין וְצָבַע הַדּוּמָה
לְתַכְלַת הַיּוֹצֵא מִהָאֵילָן לֹא עָבַר עַל יְדֵי צָפֹן, שֶׁהוּא שִׁנּוּי שֶׁאֵינוֹ
חֲזוֹר.

המשך ביאור למסכת בבא קמא ליום חמישי עמ' ב

1 אָמַר אַבִּי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה, וּבֵית שְׁמַאי, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב,
2 וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, כּוֹלְהוּ סְבִירָא לְהוּ, שִׁינוּי
3 בְּמִקּוֹמוֹ עוֹמֵד, וְאֵף לְאַחַר שֶׁהִשְׁתַּנָּה הַחֹפֶץ אֵינוֹ זֶה מֵרִשּׁוֹת הַבַּעֲלִים
4 הָרִאשׁוֹנִים.
5 מִפְּרֵשׁ אֲבִי אֵת דְּבָרָיו: שִׁיטַּת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה שִׁינוּי בְּמִקּוֹמוֹ
6 עוֹמֵד, מִקּוּרָה הִיא הָאֵל דְּאַמְרָן, שֶׁאֵף לְאַחַר שֶׁצָּבַע אֶת צִמְרֵי הָרַחֲל
7 הָרִאשׁוֹנָה, עַדִּיין הוּא מִצְטָרֵף יַחַד עִם שְׂאֵר הַגִּיזוֹת לְשִׁיעוֹר חֲמֵשׁ
8 רַחֲלִים.

9 בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים שִׁינוּי בְּמִקּוֹמוֹ עוֹמֵד, מֵאִי הִיא – הִיכֵן הוּא
10 מִקּוּר שִׁיטַּתָּם. דְּתַנִּיא, הָבָא עַל אִשָּׁה בְּבִיאת זָנוֹת וְנָתַן לָהּ בְּאַתְנָנָה
11 [בְּשִׁכְרָה] בַּהֲמָה אוֹ כֹּל דְּבָר אַחֵר הָרְאוּי לְמִזְבַּח, נֶאֱסָר הַדְּבָר
12 לְהִקְרִיבָה עַל הַמִּזְבֵּחַ. וְאִם נָתַן לָהּ חֲטִיין כְּאַתְנָנָה וְאַחֵר כֵּךְ עֲשָׂאן
13 סוּלָת, אוֹ שֶׁנָּתַן לָהּ זֵיתִים וְאַחֵר כֵּךְ עֲשָׂאן שֶׁמֶן, אוֹ עֲנָבִים וְאַחֵר כֵּךְ
14 עֲשָׂאן יֵין, תָּנִי בְּחֻדָּא בְּרִייתָא שֶׁסּוּלָת שֶׁמֶן וַיֵּין אֵלּוֹ אֲסוּרִים לְמִזְבֵּחַ.
15 וְתַנִּיא בְּאִידָךְ בְּרִייתָא שֶׁהֵם מוֹתָרִים. וְאָמַר רַב יוֹסֵף בִּישׁוּב סְתִירַת
16 בְּרִייתוֹת אֵלּוֹ, תָּנִי גּוֹרִיין